

กระบวนการสื่อสารในการสอนกรรมฐานของพระธรรมวิสุทธิกวี
(พิจิตร จิตตฺวณฺโณ) วัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร

พระมหาสมพร สุวรรณคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2547

ISBN 974-04-5426-7

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

กระบวนการสื่อสารในการสอนกรรมฐานของพระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) วัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร (COMMUNICATION PROCESS IN THE MEDITATION (KAMMATTHANA) INSTRUCTION BY PHRA DHAMVISUDDHIKAVI (PICHITR THITAVANNO), WAT SOMANATVIHARA, BANGKOK)

พระมหาสมพร สุวรรณคำ 4337034 LCRU/M

ศศ.ม. (พัฒนาชนบทศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ยงยุทธ บุราสิทธิ์ ศศ.ม. , ดวงพร คำบุญวัฒน์ M.A. ,
เรืองเดช ปิ่นเขื่อนขัตต์ Ph.D.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการสื่อสารในการสอนกรรมฐาน 2) ตัวผู้ส่งสาร (ปัจจัยภายใน) 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการสอนกรรมฐาน (ปัจจัยภายนอก) 4) กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology) เป็นวิธีการในการศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (InDepth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการสอนกรรมฐานเป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสาร คือผู้สอนได้ใช้การสื่อสารภายในบุคคลเป็นปัจจัยพื้นฐานหลัก (Interpersonal Communication) ผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) และการสื่อสารระหว่างกลุ่ม (Group Communication) เป็นรูปแบบวิธีการ เนื้อหาที่ผู้สอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้สอนและเกิดประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งวิธีการนั้น ใช้เทคนิคการสอนตามหลักพระพุทธศาสนา 5 ประการ คือ 1.1) ยกอุทาหรณ์ 1.2) ใช้อุปมาอุปไมย 1.3) เลือกใช้ภาษาที่เหมาะสม 1.4) สร้างความเพลิดเพลิน 1.5) ถาม - ตอบปัญหาให้กับผู้เข้ารับการอบรม

ในด้านเกี่ยวกับผู้สอนนั้น (ปัจจัยภายใน) พบว่า ผู้สอนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามแนวคิดการสื่อสารของ David K. Berlo. คือ พื้นฐานทางด้านการศึกษาทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติกรรมฐาน แนวคิดความเชื่อต่อสังคมที่เป็นปัญหาจากการพัฒนาทางวัตถุนิยม ขาดการนำธรรมะมาพัฒนาทางด้านจิตใจ การแก้ไข คือการนำธรรมะเพื่อการพัฒนาจิตใจ (กรรมฐาน) ไปใช้

ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการสอนกรรมฐาน (ปัจจัยภายนอก) พบว่า สภาพเศรษฐกิจ สังคมที่มุ่งการพัฒนาแต่ภายนอก ความต้องการของประชาชนที่แท้จริงคือ การศึกษาปฏิบัติเพื่อการพัฒนาจิตใจ จึงเป็นแรงส่งเสริมภายนอกให้ปัจจัยด้าน ผู้สอน นำเนื้อหาที่เกี่ยวกับ 1) บทอบรมที่เป็นหลักคำสอน 2) แนววิธีปฏิบัติตามศาสนพิธีและขั้นตอนของการฝึกกรรมฐาน ผู้เข้ารับการอบรมมีคุณสมบัติที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร คือ มีความต้องการเพื่อต้องการศึกษาวิธีปฏิบัติและผลจากการอบรม กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมได้รับความสนใจเป็นผลของการปฏิบัติกรรมฐาน

คำสำคัญ : กระบวนการ / สื่อสาร / กรรมฐาน

162 หน้า ISBN 974-04-5426-7

COMMUNICATION PROCESS IN THE MEDITATION (KAMMATTHANA)
INSTRUCTION BY PHRA DHAMVISUDDHIKAVI (PICHITR THITAVANNO),
WAT SOMANATVIHARA, BANGKOK

PHRAMAHA SOMPORN SUWANNAKHAM 4337034 LCRU / M

M.A. (RURAL DEVELOPMENT STUDIES)

THESIS ADVISORS : YONGYUTH BURASITH, M.A., DUANGPORN
KHAMNOONWAT, M.A., RUENGDET PANKHUEK, Ph.D.

ABSTRACT

The purposes of this thesis are to study 1) communication process in the meditation instruction; 2) meditation teacher(internal factor); 3) factors affecting the meditation instruction (external factor); and 4) groups attending the training. This research was conducted by qualitative methodology and quantitative methodology by collecting all information from related documents and field information by way of participant observation, indepth interview, and questionnaire.

According to the study, it was found that 1) the meditation instruction process was based on communication theories: the instructor utilized intra-personal communication as the main basic method for interpersonal communication and group communication. The instruction content was subject to the instructor's objectives that were useful for the trainees. The instruction method composed of 5 Buddhist instruction techniques: 1.1) giving examples; 1.2) giving metaphors and similes; 1.3) using proper language; 1.4) giving some pleasure; and 1.5) questioning to and answering for the trainees.

According to the instructor (internal factor), it was found that the instructions had complete qualifications pursuant to the concept of communication presented by David K. Berlo, that is, the educational basics, both scripture and practice, including experience in relation to the meditation practice and problems of concepts and belief for society have arisen by the external development of objects, but mind was not developed. The solution to such problems was using Dhamma (meditation) to develop people's mind.

Regarding factors (external factors) affecting the meditation instruction, it was found that the economic status and society focused on the external development only. People's actual desire was the study and practice for developing their mind. This was an external factor influencing the instructor to offer the trainees the information about 1) educating episodes providing instruction schemes, and 2) advice on religious practice and steps of mediation practice. The trainees had qualifications suitable to the message sender's purposes, that is, they desired to study meditation practice. Then, the outcome of training was that the trainees obtained the mental calmness as a result of kammathana or meditation practice.

KEY WORDS : PROCESS / COMMUNICATION / MEDITATION

162 pp. ISBN 974-04-5426-7